

**ERORILE DE DREPT COMISE DE INSTANȚELE DE APEL
ÎN CAUZELE PENALE -
TEMEIURI PENTRU CASAREA DECIZIILOR**

**ERRORS OF LAW COMMITTED BY THE COURTS OF APPEAL
IN CRIMINAL CASES -
GROUNDS FOR REPEALING DECISIONS**

CALENDARI Dumitru,
drd., Școala Doctorală Științe Politice, Juridice și Sociologice

OSOIANU Tudor,
dr., prof. univ., cercetător științific coordinator ICJPS

Summary

The appeal is one of the remedies that give litigants the opportunity to correct the mistakes committed by the courts. But sometimes the errors of law are committed in the court of appeal. The material below will tell you everything you need to know about opportunity to correct the errors of law committed by the court of appeal. Arising from legal practice errors of law were systematized and distributed by the authors among three groups: verification of compliance of the decision with the requirements of the law, verification of the minutes of the hearing and declare of recourse ordinary.

Deciziile instanțelor de apel sunt definitive și executorii, însă pot fi supuse recursului ordinar. De calitatea lucrului efectuat de către instanțele de apel depinde soarta dosarului, soluționarea justă a cazului, dar și înfăptuirea justiției la general. În multe cazuri erorile de drept, precum și erorile materiale pot fi corectate până la adoptarea hotărârii definitive pe cauză, fapt care poate să satisfacă părțile în proces, să excludă cazuri de rejudecare dispuse de instanța de recurs și, în consecință, să prevină tergiversarea procesului.

În urma examinării apelului, instanța de apel urmează să respecte întocmai cerințele art.338-340, 418 CPP RM, privind pronunțarea deciziei, înmânarea copiilor documentelor judiciare părților ș.a., anexând înscrisurile corespunzătoare. Neîndeplinirea acestor cerințe echivalează cu încălcarea dreptului la apărare al persoanelor implicate în proces. [47, p.391-392]

Astfel, după pronunțarea deciziei de către instanța de apel, considerăm necesar întreprinderea următoarelor acțiuni de către părțile în proces: 1- studierea deciziei

instanței de apel; 2- verificarea corectitudinii întocmirii procesului-verbal al ședinței de judecată; 3- deciderea asupra oportunității declarării recursului ordinar.

Studierea deciziei instanței de apel presupune **verificarea corespunderii deciziei cu cerințele legii** după conținutul prevăzut în art.417 CPP în coroborare cu art.394 CPP RM, precum și respectarea practicii judiciare cu privire la această chestiune. [43]

În speță, *în cuprinsul sentinței și în decizia instanței de apel inculpatul este indicat sub numele „XXX Nicolai XXX” (f.d.127-133, 236-258, vol.III), însă, la materialele cauzei este anexată copia buletinului de identitate a inculpatului eliberat la 10.01.1997 (f.d.192, vol.I), unde este indicat numele inculpatului - XXX Nicolae XXX, prin urmare în cuprinsul deciziei urmează se fie indicat numele corect a inculpatului - XXX Nicolae XXX, conform copiei actului de identitate a acestuia.* [2]

Astfel, participanții la proces urmau să depună un demers privind corectarea erorii materiale respective, în conformitate cu cerințele art.248-250 CPP RM. [43, pct.10]

Curtea de Apel Cahul a examinat cauza penală nr.05-1a-1264-15112018, în privința lui *B.R.Grigorie*. Potrivit părții introductive a deciziei din 27.11.2018 pronunțate de Curtea de Apel Cahul, patronimicul inculpatului a fost indicat greșit – *Grigore*. La fel, în decizia instanței de apel greșit a fost indicat IDNP al inculpatului. Iar, potrivit fabulei infracțiunii din decizia instanței de apel, fiind indicat greșit locul comiterii infracțiunii, denumirea străzii a fost tradusă *mot-a-mot* din limba rusă în limba de stat. Luând în considerație toate erorile comise de instanța de apel, procurorul a înaintat demersul cu privire la corectarea acestora din decizie, care a fost admis cu emiterea la data de 21.01.2019 a unei încheieri în acest sens. [46]

După partea introductivă a deciziei, instanța de apel trebuie să descrie fapta constatată de prima instanță conform căreia inculpatul a fost declarat vinovat. [3]

Instanța de apel este obligată în **partea descriptivă** a hotărârii de condamnare să descrie fapta criminală, ca fiind dovedită. [4]

Într-o cauza penală, pronunțând o nouă hotărâre, instanța de apel în partea descriptivă a deciziei nu a expus fapta de săvârșirea căreia inculpatul a fost declarat vinovat, ceea ce a servit ca temei de casare a deciziei de instanța de recurs. [5]

De asemenea, *în partea descriptivă se expune fondul apelului, conținutul solicitărilor părților participante în ședința judiciară, argumentele suplimentare. În continuare în decizie se expune concluzia generală a instanței pe marginea apelului și temeiurile de fapt și de drept, motivele adoptării soluției respective. Instanța*

de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor indicate în apel. În partea descriptivă decizia trebuie să corespundă tuturor cerințelor art.394 CPP RM, adică prevăzute pentru partea descriptivă a sentinței. Nerespectarea acestor cerințe echivalează cu nerezolvarea fondului apelului. [43, pct.14], [6]

Decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au condus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției respective. [44, p.14], [7].

Scopul motivării este de a demonstra părților că au fost ascultate, contribuind astfel la o mai bună acceptare de către acestea a deciziei. Judecătorul este obligat să-și întemeieze motivarea pe argumente obiective și să prezerve drepturile apărării. Cu toate acestea, întinderea obligației de motivare poate varia în funcție de natura hotărârii și trebuie analizată în lumina circumstanțelor speței (*hot. CtEDO Ruiz Torija c. Spania din 09.12.1994, nr.18390/91, §29*).

Totodată, instanța nu este obligată să furnizeze un răspuns detaliat fiecărui argument invocat (*hot. CtEDO Van de Hurk c. Țările de Jos din 19.04.1994, nr.16034/90, §61*), însă, din hotărâre trebuie să reiasă cu claritate că problemele invocate în speță au fost abordate (*hot. CtEDO Boldea c. România din 15.02.2007, nr.19997/02, §30*).

Instanțele naționale trebuie să indice suficient de clar motivele pe care se întemeiază, astfel încât justițiabilul să-și poată exercita în mod util dreptul de recurs de care dispune (*hot. CtEDO Hadjianastassiou c. Grecia, din 16.12.1992, nr.12945/87, §34-35, și Boldea c. România din 15.02.2007, nr.19997/02, §29-30*).

În cazul când instanța de apel, la cererea părților, a administrat probe noi, ea urmează să le descrie în textul deciziei, cu aprecierea lor. Dacă instanța de apel admite apelul cu rejudecarea cauzei, decizia trebuie să cuprindă analiza probelor pe care s-a bazat instanța pronunțând hotărârea, să indice din ce motive ele urmează a fi reapreciate ori respinse ca probe. [43, p.10]

În speță, instanța de apel a pus la baza deciziei de condamnare o probă care nu a fost cercetată de instanța de fond și nici nu a fost verificată la judecarea cauzei în ordine de apel, motiv pentru care Colegiul penal lărgit al CSJ a casat hotărârea contestată și a dispus rejudecarea cauzei de către instanța de apel. [8]

Dacă instanța de apel nu apreciază, din punct de vedere al pertinentei, concluziei, utilității și veridicității probele prezentate în sprijinul învinuirii, această constituie temei de casare a deciziei. [9]

În cazul în care instanța de apel nu este de acord cu aprecierea probelor de către procuror și ajunge la concluzia de a pronunța o hotărâre de achitare, urmează să dezvăluie această concluzie, expunindu-și punctul său de vedere

asupra fiecărei probe indicate de apelant. [10]

În situația când instanța de apel stabilește numai valoarea unora din probele administrate în instanța de fond, fără a motiva o altă parte a acestora, decizia este susceptibilă recursului. [11]

Curtea Constituțională a RM a menționat următoarele. *Totodată, articolul 101 alin.(1) din Codul de procedură penală îi impune judecătorului să aprecieze fiecare probă din punctul de vedere al pertinentei, al concludentei, al utilității și al veridicității ei, precum și toate probele în ansamblu, prin coroborarea lor. Alin. (4) al aceluiași articol stabilește **obligția judecătorului de a motiva în hotărâre admisibilitatea sau inadmisibilitatea probelor administrate**. De altfel, articolul 314 alin.(1) din Codul de procedură penală obligă instanța de judecată să cerceteze nemijlocit, sub toate aspectele, probele prezentate de către părți sau administrate la cererea acestora, inclusiv să audieze inculpații, părțile vătămate, martorii, să cerceteze corpurile delictive, să dea citire rapoartelor de expertiză judiciară, proceselor-verbale și altor documente, precum și să examineze alte probe prevăzute de Cod.* [40, pct.28]

În același context, articolele 414 alin.(1) și alin.(4) din Cod stabilesc că instanța de apel verifică legalitatea și caracterul fundamentat al hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel, **având competența de a da o nouă apreciere probelor**. [40, pct.29]

Una din chestiunile importante de drept pe care trebuie să le soluționeze instanța de apel sunt individualizarea și aplicarea justă a pedepsei. [12] În acest caz, analiza aplicării corecte a legii penale este una din sarcinile ale procurorului în procesul penal, fapt care, însă, nu nihilează importanța altei părți în proces în solicitarea aplicării juste de către instanțele de judecată a prevederilor respective, dar și sesizarea pentru verificarea acestei chestiuni de către o instanță ierarhic superioară.

Instanța de apel la judecarea apelurilor urmează să pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în cererea de apel. Decizia trebuie să cuprindă motivele pe care se întemeiază soluția adoptată, iar nerespectarea acestor cerințe se apreciază ca nerezolvare a fondului cauzei în apel. [13], [14], [15]

Garanțiile consacrate în art.6 §1 din CEDO includ obligația instanțelor judecătorești naționale de a motiva cu suficientă claritate deciziile sale (H. c. Belgiei din 30.11.1987, plângerea nr.8950/80, §53). [16]

Curtea Constituțională a RM a menționat că, ... *Motivarea se exprimă prin faptul că la admiterea unor probe și la respingerea altora judecătorul este obli-*

gat să indice motivele unei asemenea soluții. Prin urmare, deciziile eronate pot fi corectate prin intermediul căilor de atac prevăzute de lege. Mai mult decât atât, Curtea Europeană a reținut în jurisprudența sa decât atunci când o instanță de control judiciar este competentă să analizeze atât situația de fapt, cât și chestiunile de drept și să studieze în ansamblu problema vinovăției, ea nu poate, din motive ce țin de echitatea procedurii, să tranșeze asupra chestiunilor respective fără o apreciere nemijlocită a declarațiilor persoanei care susține că nu a comis actul considerat ca infracțiune (*hotărârea Ekbatani c. Suedia* din 26.05.1988; *hotărârea Constantinescu c. România* din 27.06.2000). [41, pct.70, 75,76]

Nu este acceptabilă întemeierea soluției pe aprecieri contradictorii. Or, Curtea Europeană statuează că, dreptul la un proces echitabil include obligația tribunalelor de a-și motiva deciziile lor, deoarece absența motivării unei decizii judiciare poate împieta asupra acestui drept. Judecătorii trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază deciziile, căci numai astfel, un acuzat poate exercita căile de atac prevăzute de legislația națională.

Motivarea unei decizii judiciare este strâns legată de preocupările privitoare la asigurarea desfășurării unui proces echitabil, aceasta permițând respectarea dreptului la apărare. Motivarea este indispensabilă însăși calității actului de justiție și constituie o pavăză împotriva arbitrarului. (Suominen c. Finlandei din 01.07.2003, plângerea nr.37801/97, §37), Kuznetsov și alții c. Rusiei, din 11.01.2007, plângerea nr.184/02, §85).

Susținerea a două poziții care sunt total contradictorii, duce la încălcarea dreptului la un proces echitabil al inculpaților. Or, motivarea instanței trebuie să fie clară și să ofere inculpaților siguranța că au fost auziți (*Fomin c. Moldova* din 11.10.2011, nr.36755/06, §31). [42]

În afară de aceasta, motivarea hotărârilor este un instrument important în asigurarea transparenței justiției și existența unui control social asupra acesteia. (*Hirvisaari c. Finlandei, din 27.09.2001, nr.49684/99, §30*). [17]

În cazul în care instanța de apel nu s-a pronunțat asupra argumentelor expuse în cererea de apel, instanța de recurs nu este abilitată cu dreptul de a soluționa argumentele expuse în cererea de apel. Cauza urmează a fi dispusă rejudecării. [18]

În cazurile nominalizate sunt temeuri de declarare a recursului ordinar.

Potrivit jurisprudenței naționale, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art.384-397 CPP RM. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu aceasta, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte (Hotărârea Plenului CSJ nr.22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească,

pct.3.). În speță, instanța de apel, rejudecând cauza potrivit regulilor generale, adoptând soluția de condamnare a inculpaților în baza art.217 alin.(4) lit.b) CP RM, nu a constatat și descris în fapta criminală, considerată ca fiind dovedită, scopul comiterii infracțiunii respective, acesta constituind un element calificativ esențial și decisiv în încadrarea juridică a faptei comise; nu a apreciat fiecare probă separat, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor, și nu a indicat motivele pentru care instanța a respins probele aduse în sprijinul acuzării pe episodul privind săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.217¹ alin.(4) lit.d) CP RM; în dispozitivul deciziei, a dispus confuz și divergent că casează doar: „...parțial sentința...”, nefiind clar în care parte sentința a fost casată și în care parte a fost menținută. Mai mult, dispozitivul separat conține mai multe corectări neconfirmate în modul prevăzut de lege, iar în materialele cauzei lipsește cu desăvârșire procesul-verbal din 15.10.2018 – una din datele când ar fi fost pronunțat acest dispozitiv, devenind imposibilă verificarea legalității adoptării acestui act procedural (f.d. 99-120); și-a întemeiat concluziile pe probe neverificate în ședința de judecată a instanței de apel și neconsemnate în procesul-verbal, cum ar fi declarațiile date în instanța de fond de către inculpatul B.V. (vol.III. f.d.55-57) și ordonanța privind recunoașterea mijlocului de transport de model „XXX”, n.î. XXX, ce aparține lui B.V., drept corp delict și anexare la cauza penală (vol. II. f.d.82). [19]

Dispozitivul deciziei instanței de apel trebuie să corespundă concluziilor făcute de instanță în partea descriptivă. [43, p.10]

Este important corespunderea dispozitivului deciziei instanței de apel cu cerințele normelor procesual-penale.

Pe o cauza penală, dispozitivul hotărârii a fost expus neclar, fără a fi specificate și concretizate care anume cerințe ale apelanților se admit și care se resping, deoarece după cum rezultă din motivarea soluției, apelurile n-au fost admise integral. [20] O asemenea decizie este susceptibilă recursului ordinar.

În speță, instanța de apel în partea descriptivă a invocat încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului în baza art.264 alin. (1) CP RM, iar în dispozitivul deciziei inculpatul a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art.261 alin.(2) CP RM. Astfel, motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii, ceea ce constituie o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de instanța de recurs. [21]

În altă speță, s-au constatat următoarele: prin sentința Judecătorei Cahul din 23.12.2016, R.V. a fost condamnat în baza art.264 alin.(3) lit.b) CP RM la 4

ani închisoare, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 ani, cu executare în penitenciar de tip deschis, de la definitivarea sentinței. Sentința a fost atacată de către inculpat, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie achitat. Conform deciziei Curții de Apel Cahul din 07.06.2018, apelul a fost admis, casată sentința parțial și pronunțată o nouă hotărâre. Lui R.V., recunoscut vinovat în baza art.264 alin.(3) lit.a) CP RM, i-a fost stabilită pedeapsa de 3 ani și 6 luni închisoare. Potrivit art. 90 CP RM, executarea pedepsei a fost suspendată condiționat pe o perioadă de probațiune de 3 ani. Prin încheierea din 11.09.2018, la demersul procurorului, Curtea de Apel Cahul a corectat erorile materiale, admise în dispozitivul deciziei Curții de Apel Cahul din 07.06.2018, și anume: s-a adăugat sintagma „*cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe termen de 2 ani*”. Însă, reieșind din practica judiciară prezentată mai sus pe o altă cauză, procurorul a declarat recurs, invocând mai multe temeiuri, inclusiv și problema modificării respective a dispozitivului deciziei. În rezultat, instanța de recurs a casat decizia din 07.06.2018 și încheierea din 11.09.2018, și a dispus rejudecarea cauzei, concluzionând imposibilitatea modificării, în temeiul art.249 CPP RM, prin încheiere a dispozitivului deciziei în partea pedepsei penale. [22]

O importanță deosebită pentru activitatea părți în procesul penal la faza apelului reprezintă **verificarea procesului-verbal al ședinței de judecată** în instanța de apel. Or, în temeiul art.413 alin.(8) CPP RM, în ședința de judecată a instanței de apel se întocmește un proces-verbal în corespundere cu art.336 CPP RM.

Considerăm că, orice parte în proces trebuie să verifice dacă conținutul procesului-verbal corespunde cu cele desfășurate în ședințele de judecată, adică: numărul de ședințe și data acestora; cererile și demersurile înaintate; dacă sunt fixate toate probele verificate și cercetate; dacă sunt anexate la procesul-verbal al ședinței de judecată toate actele procesuale - procese-verbale de audiere, documentele prezentate de către părțile. Dacă se depistează lipsa a careva date și informații din procesul-verbal al ședinței, este necesar de a înainta obiecțiile asupra acestuia.

Termenii prevăzuți în art.336 CPP RM sunt de recomandare și nu pot avea drept consecință o nulitate. Totuși nerespectarea acestor termeni poate determina anumite sancțiuni disciplinare aplicate funcționarului responsabil. În cazul unor divergențe între greșier și președintele ședinței de judecată, se va proceda în conformitate cu art.319 CPP RM. [45. p.766]

De multe ori, anume din cauza procesului-verbal incomplet sau greșit, depinde dacă decizia va fi menținută sau nu de instanța de recurs.

Într-un șir de cauze, instanța de recurs a constatat că, instanța de apel nu era în drept să-și întemeieze concluziile sale pe probele care nu au fost verificate în ședința de judecată a instanței de apel și nu au fost reflectate în procesul verbal al ședinței de judecată. [23], [24], [25], [26], [27]

Într-o speță, în instanța de apel, conform procesului verbal al ședinței de judecată nu s-a reprodus și cercetat imaginea de pe disc CD - video, care a fost anexat la dosar cu statut de probă. Prin urmare, instanța nici nu a avut posibilitatea legală să verifice și estimeze această dovadă în coroborare cu celelalte probe în ansamblul lor. [28]

În altă speță, recalificarea ilegală a acțiunilor inculpatului din art.145 alin.(2) lit.b), e), g), i), j), k) în art.151 alin.(4) CP RM a fost realizată doar în baza unei afirmații selective conținute în depozițiile părții vătămate. Instanța de apel nu a consemnat în procesul-verbal al ședinței de judecată nici o probă din cele la care se referă în partea descriptivă a deciziei sale. [29]

Ca rezultat deciziile în cauză au fost casate cu dispunerea rejudecării cauzelor.

Una din atribuțiile importante a părții în proces la examinarea cauzei penale în instanța de judecată este **declararea recursului ordinar** privind latura penală și latura civilă a cauzei.

Hotărârile instanței de apel pot fi atacate cu recurs în scopul examinării problemelor ridicate și reparării erorilor de drept comise de instanțele de fond și de apel, și în conformitate cu temeiurile indicate în art.427 CPP RM.

În conformitate cu art.420 alin.(4) CPP RM, nu pot fi atacate cu recurs sentințele în privința cărora persoanele indicate în art.401 CPP RM nu au folosit calea apelului ori au retras apelul, dacă legea prevede această cale de atac. [30], [31], [32], [33], [34], [35]

Recursul ordinar se declară în termenul de 30 zile de la data pronunțării deciziei integrale a instanței de apel, și nu de la data recepționării ei. [36]

În recurs trebuie să fie descrisă fapta constatată de instanță, motivele invocate în apel de către apelant și argumentele admiterii ori, la caz, respingerii apelului. [37]

Procurorul trebuie să ia în considerație și faptul că, instanța de recurs, conform legislației în vigoare, nu este abilitată cu dreptul de a soluționa argumentele expuse în cererea de apel, în cazul în care instanța de apel nu s-a pronunțat asupra lor. [38] În asemenea situații soluția instanței de apel urmează să fie supusă recursului.

Într-o cauza penală, decizia motivată a instanței de apel și decizia interlocutorie au fost date din 15.02.2006, pe când dispozitivul deciziei a fost datat din 08.02.2006, greșeală care, din oficiu, de către instanța de recurs nu poate fi corectată. [39]

Concluzii și recomandări

În concluzii putem menționa că, orice parte în procesul penal este obligată să mențină un rol activ în situații când depistează erori de drept sau erori materiale, inclusiv și după pronunțarea deciziei în instanța de apel. Este importantă studierea și verificarea deciziei pronunțate și a procesului-verbal al ședinței de judecată în scopul corespunderii acestora cu cerințele legii. În cazurile depistării erorilor este necesar de a înainta demersuri în sensul corectării actelor procesuale respective. Dacă decizia instanței de apel nu este motivată și întemeiată aceasta este supusă recursului în vederea reparării erorilor de drept. Acțiunile oricărui participant în proces, inclusiv după pronunțarea deciziei de către instanța de apel, asigură instanța la îndeplinirea justiției, în scopul protejării persoanei și statului de actele ilegale în activitatea instanțelor de judecată.

Am constatat menționat că începutul termenului de declarare a recursului ordinar în legea nu este stipulat cu precizie. Or, în art.422 CPP RM, termenul de atac cu recurs al deciziei instanței de apel este de 30 de zile de la data pronunțării deciziei, însă nu se precizează integrală sau doar dispozitivului. Mai mult ca atât, sunt prevederile art.402 și 439 CPP RM care indică expres termenul de declarare a căilor de atac respective curge din ziua pronunțării hotărârii judecătorești integrale. Totodată, legea nu reglementează posibilitatea declarării unui recurs preventiv, precum și a unui recurs suplimentar. Astfel, suntem justificați a opta pentru completarea prevederilor art.422 CPP la sfârșitul textului cu termenul „integrale”.

Referințe bibliografice:

1. Codul de procedură penală nr.122-XV din 14.03.2003. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.248-251/699 din 05.11.2013.
2. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 18.07.2017. Dosarul nr.1ra-872/2017, pct.8.* [Accesat 23.03.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=9250
3. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 26.02.2008.* Dosarul nr.1ra-44/2008. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.10, 2008, p.15.
4. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 03.02.2015. Dosarul nr.1ra-86/2015.* În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.2-3, 2015, p.44.

5. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 30.01.2001. Dosarul nr.1r/a-7/2001*, p.2. Arhiva Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova [Accesat 23.03.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php
6. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 31.01.2012. Dosarul nr.1ra-102/2012*. Arhiva Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova [Accesat 23.03.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php
7. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 07.05.1998. Dosarul nr.1r/e-66/98*, p.2. Arhiva Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova [Accesat 23.03.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php
8. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 21.10.2014. Dosarul nr.1ra-1546/2014*. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.12, 2014, p.24.
9. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 21.02.2012. Dosarul nr.1ra-3/2012*.
10. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 05.06.2007. Dosarul nr.1ra-486/2007*. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.2007, p.18.
11. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 17.07.2012. Dosarul nr.1ra-596/2012*. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.12, 2012, p.11.
12. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 13.03.2012. Dosarul nr.1ra-98/2012*.
13. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 01.12.2009. Dosarul nr.1ra-1062/2009*;
14. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 12.03.2002. Dosarul nr.1c/a-60/2002*;
15. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 05.03.2002. Dosarul nr.1ca-50/2002*. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.10, 2002, p.9.
16. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 12.03.2019. Dosarul nr.1ra-199/2019*, p.4. [Accesat 23.03.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13269
17. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 26.02.2019. Dosarul nr.1ra-122/2019*, p.8. [Accesat 23.03.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13206

18. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 20.07.2010. Dosarul nr. Ira-820/2010.*
19. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 19.02.2019. Dosarul nr. Ira-402/2019, pct.6.* [Accesat 23.03.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13157
20. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 28.02.2012. Dosarul nr. Ira-18/2012.* Arhiva Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova [Accesat 23.03.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php
21. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 28.12.2004. Dosarul nr. Ira-818/2004.* În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.11, 2005, p.13.
22. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 20.11.2018. Dosarul nr. Ira-1793/2018, pct.6 lit.c).* [Accesat 23.03.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=12366
23. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 07.02.2012. Dosarul nr. Ira-24/2012.* În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.6, 2012, p.16;
24. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 12.04.2011. Dosarul nr. Ira-235/2011;*
25. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 18.01.2011. Dosarul nr. Ira-6/2011;*
26. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 23.11.2010. Dosarul nr. Ira-915/2010;*
27. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 23.02.2010. Dosarul nr. Ira-30/2010.* Arhiva Curții Supreme de Justiție a RM [Accesat 23.03.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php
28. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 30.09.2008. Dosarul nr. Ira-1015/2008.*
29. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 19.03.2013. Dosarul nr. Ira-169/2013.* În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.7-8, 2013, p.35.
30. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 20.03.2012. Dosarul nr. Ira-75/2012;*
31. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 09.03.2011. Dosarul nr. Ira-245/2011;*
32. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 25.05.2010. Dosarul nr. Ira-533/2010.* În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.10, 2010, p.18;

33. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 18.02.2009. Dosarul nr.1ra-233/2009.* În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.7-8, 2010, p.24;
34. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 06.02.2008. Dosarul nr.1ra-246/2008;*
35. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 07.09.2004. Dosarul nr.1ra-470/2004.*
36. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 31.10.2018. Dosarul nr.1ra-1616/2018, pct.7.* În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.1, 2019, p.10.
37. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 06.07.2005. Dosarul nr.1ra-488/2005.*
38. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 12.10.2004. Dosarul nr.1ra-654/2004.*
39. *Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 12.09.2006. Dosarul nr.1ra-799/2006, p.3.*
40. *Decizia Curții Constituționale a RM de inadmisibilitate a sesizării nr.90g/2018 orivind excepția de neconstituționalitate a articolelor 90 și 95 din Codul de procedură penală, nr.78 din 09.07.2018, pct.28-29.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.424-429/161 din 16.11.2018.
41. *Hotărârea Curții Constituționale a RM privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Codul de procedură penală (intima convingere a judecătorului) (sesizarea nr.27g/2017), nr.18 din 22.05.2017, pct.70, 75-76.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.190-200/69 din 16.06.2017.
42. *Hotărârea CtEDO în cauza Fomin c. Moldova, nr.36755/06, din 11.10.2011, §31.* [Accesat 23.03.2020] Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-124104>
43. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel, nr.22 din 12.12.2005, pct.22.1.* În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, №7, 2006, p.10.
44. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 07.05.2001. Dosarul nr.4-1r/a-5/2001.* În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.3, 2002, p.14;
45. Dolea I., *Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Comentariu aplicativ.* Chișinău: Cartea juridică, 2016, 1172 p.
46. *Dosarul nr.1-97/2018.* Arhiva Judecătoriei Cahul, sediul Taraclia.
47. Popovici T. Dolea I. *Apelul.* În: Manualul judecătorului pentru cauze penale. Chișinău: Î.S.F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2013, p.391-392.